

Отже, мобільність дослідників – це практична проблема, тому питання міграції українських та європейських дослідників у сучасних умовах має бути узгоджене не лише на національному, а й на міжнародному, зокрема, європейському рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
2. Про фахову передвищу освіту: Закон України від 06.06.2019 р. № 2745-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>.
3. Порядок реалізації права на академічну мобільність: постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 р. № 579. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#Text>.
4. Спільна декларація міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти». Болонья, 19.06.1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_525#Text.
5. Commission Recommendation of 11 March 2005 on the European Charter for Researchers and on a Code of Conduct for the Recruitment of Researchers. (2005/251/EC). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2005/251/oj>.
6. Council Decision (EU) 2021/764 of 10 May 2021 establishing the Specific Programme implementing Horizon Europe – the Framework Programme for Research and Innovation and repealing Decision 2013/743/EU. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021D0764>.

ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЦІННОСТІ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Ломакіна А. А.

*кандидат юридичних наук,
асистент кафедри підприємництва, організації виробництва
та теоретичної і прикладної економіки Українського державного
хіміко-технологічного університету*

Правозастосування завжди займало особливе місце серед елементів механізму правового регулювання та, відповідно, на відміну від дотримання, виконання і використання, має низку специфічних властивостей, які розкривають його зміст, характер, внутрішню структуру, призначення, коло суб'єктів та форму. Максимально повного уявлення про правозастосування можна досягти шляхом комплексного з'ясування значення та цінності правозастосування як форми вияву права, як юридичної категорії, як різновиду юридичної діяльності, як способу управління суспільством, як різновиду індивідуально-правового регулювання та як засобу реалізації суб'єктивних прав та юридичних обов'язків.

Аксіологія або теорія цінностей була сформована ще в давні часи, але її теоретична основа була закладена наприкінці XIX – на початку XX ст. Зокрема, використання поняття «цінність» в особливому значенні походить від Канта. Цінним в його трактовці виглядає те, що має значення, є дійсно значимим. Вводячи поняття цінності, Кант протиставляє сферу моралі (свободу) сфері природи

(необхідному) і тим самим окреслює основні аксіологічні питання – значення, вибору, належності, обов'язку, оцінки, ставлення тощо.

У сучасній науці цінність – це позитивна значущість, що стосується інтересів окремої особи, соціальних груп та суспільства в цілому. У теоретичних дослідженнях аналізу значення та соціальної цінності правозастосування, на жаль, приділена невелика увага, що не є виправданим, адже саме ціннісний підхід, пов'язаний з дослідженням правозастосування як засобу задоволення певних потреб та інтересів, дозволяє зрозуміти значення правозастосування для суспільства, держави і окремих громадян та їх організацій. Важливим виглядає й те, що соціальна цінність та ефективність правозастосування є тісно пов'язаними між собою юридичними категоріями. Спільне полягає в тому, що вони є якісними характеристиками правозастосування. В усіх випадках правозастосування цінне як засіб досягнення конкретних цілей, у відриві від яких воно не має значення [1, с. 5]. Результат оцінки повинен відображати об'єктивну роль правозастосування в правовій системі. Як правило, під цінністю права розуміється його спроможність слугувати метою і засобом задоволення науково обґрунтованих, соціально справедливих загальнолюдських потреб й інтересів громадян та їх об'єднань. Цінності в праві треба сприймати як шкалу виміру самого права.

Аналіз сучасної юридичної літератури засвідчує, що правозастосування є збірним поняттям, як соціально-правове явище воно є внутрішньо різнорідним, оскільки його здійснення можливе в межах різних форм та способів. При цьому в аксіологічних дослідженнях виокремлюються наступні цінності правозастосування: безпосередня (правозастосування цінне як об'єктивно необхідне явище правової дійсності, сенс якого полягає у забезпеченні реалізації права); інструментальна (правозастосування цінне як інструмент (знаряддя) досягнення певних цілей (економічних, політичних, моральних), що обумовлено його природою та притаманними йому об'єктивними ознаками) та соціальна цінність правозастосування (правозастосування цінне як засіб досягнення соціальних цілей, відриваючись від яких воно не має значення [2, с. 196]. У цьому випадку цінності проєктуються через призму людських потреб та інтересів (задоволення соціально справедливих інтересів індивідів та суспільства загалом, необхідність організації та впорядкування суспільних відносин тощо)).

Що стосується соціальної цінності правозастосування, то вона, головним чином, відображає об'єктивні суспільні інтереси та сприяє їх досягненню. У випадку уявної соціальної цінності відсутня й ефективність. З метою створення уявлення про ефективність правозастосування та його критеріїв неможливо залишити поза увагою дослідження його соціальної цінності та значення. Під час застосування права реалізуються соціальні інтереси, які втілюються як в нормах права – детермінантах правозастосовного акту, так і в конкретному випадку волевиявлення правозастосовника. У такому разі цінності проєктуються через призму людських потреб та інтересів і залежать не лише від якості самого об'єкта, а й від ставлення суб'єкта. Тобто правозастосування цінне як явище правової дійсності, сенс якого полягає у служінні меті задоволення соціально справедливих

потреб індивідів та суспільства в цілому, у втіленні ідей гуманізму, соціальної свободи, справедливості, цінностей демократії закладених в правових нормах. Цей вид юридичної діяльності покликаний гарантувати впорядкованість та гармонізацію суспільних відносин, стабільність правової системи, її цілісність, протистоїть свавіллю, конфліктам тощо. Норми права виконують роль головного юридичного засобу, за допомогою якого здійснюється регламентація суспільних відносин. Так само, акти правозастосування здійснюють казуальну регламентацію суспільних відносин. У правових нормах дійсно ідеально моделюються певні суспільні відносини, передбачаються права та обов'язки учасників суспільних відносин, засоби забезпечення даних прав та обов'язків [3, с. 35-36]. Процес регулювання суспільних відносин за допомогою норм прав має всеохоплюючий характер, він гарантує принцип рівності всіх перед законом.

Соціальна цінність правозастосування обумовлена також потребою організації та впорядкування суспільних відносин. Розглядаючи правозастосування як спосіб регулювання чи впорядкування суспільних відносин, ми визначаємо його як засіб впливу компетентних органів держави на суспільство з метою організації та управління діяльністю останніх у відповідності до інтересів держави. Крім того, соціальна цінність правозастосування полягає в тому, що за допомогою цієї юридичної діяльності відбувається практичне управління суспільством. Правозастосування сприяє розвитку конкретних суспільних відносин у відповідності з об'єктивними закономірностями, усуває перепони, які зустрічаються на шляху дії об'єктивних законів, за допомогою організуючого впливу вводить конкретні зв'язки у загальний закономірний ланцюг суспільних відносин і тим самим дозволяє здійснювати управління свідомою діяльністю людей [4, с. 41]. Застосування права є конкретизованою, індивідуалізованою управлінською діяльністю. Саме індивідуальний рівень правового регулювання дозволяє державі та її апарату здійснювати активний, безпосередній вплив на суспільні відносини та спрямовувати їх в русло закону. Правозастосування виступає необхідною формою державно-владного індивідуального регулювання та має характер не пасивної ланки в механізмі правового регулювання, а належить до динамічних компонентів правової системи.

Таким чином, соціальна цінність правозастосування виявляється через значення як для окремого громадянина, так і для держави в цілому і, як наслідок, для правової системи країни. При цьому саме аксіологічне обґрунтування правозастосування, його зв'язок з певною системою цінностей, визнаних суспільством, націленість застосування права на їх затвердження та розвиток, надає йому статус соціальної цінності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кельман М. С., Коваль І. М. Щодо питання про суб'єктивну сторону правозастосування в правовій державі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2020. Вип. 43. С. 4–7.
2. Макушев П. В., Хрідочкін А. В. Теорія правозастосування : навчальний посібник. Дніпро : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 360 с.

3.Нагнибіда В. І. Теоретичні засади правозастосування: поняття, ознаки, види. *Університетські наукові записки*. 2019. № 3. С. 33-42.

4.Романюк Я. М. Загальні підходи до розуміння стадій правозастосування у цивільному судочинстві. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2017. № 1. С. 39-43.

ДЕЯКІ ДОСЛІДНИЦЬКІ ПИТАННЯ ЩОДО СПРИЯННЯ МАЙБУТНЬОМУ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДОВГОСТРОКОВИХ ДОСЛІДНИЦЬКИХ ІНФРАСТРУКТУР ЕКОСИСТЕМ

Любчич А. М.

*кандидат юридичних наук, старший дослідник, учений секретар
НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку
НАПрН України*

Ключовим питанням екологічних досліджень є відповідь на складні питання, що виникають у зв'язку з грандіозними екологічними проблемами, з якими стикається людство. Розподілені інфраструктури екологічних досліджень важливі для підтримки оцінки впливу глобальних змін на ландшафти, екосистеми та суспільство. Ці інфраструктури повинні забезпечувати безперервність для вирішення довготермінових змін, але бути достатньо гнучкими, щоб реагувати на швидкий суспільний і технологічний розвиток, який змінює пріоритети досліджень.

Створення та функціонування дослідницьких інфраструктур має базуватися на стратегічному плані досліджень. Багато аспектів глобальних змін важко передбачити, оскільки швидкі суспільні зміни та технологічний розвиток можуть мати невідомі, непередбачені та потенційно взаємодіючі наслідки для екосистем і соціальних систем. Таким чином, необхідно регулярно переглядати довгострокові дослідницькі стратегії, щоб забезпечити найбільш відповідне коригування існуючих дослідницьких інфраструктур.

Основною вимогою для вирішення цих питань є подальший розвиток схем моніторингу біорізноманіття, які представляють широкий спектр таксономічних груп, трофічних рівнів, ознак видів, функціональних типів, середовищ існування та екосистем. Щоб досліджувати взаємозв'язки між угрупованнями видів і функціонуванням екосистеми, вимірювання біорізноманіття та абіотичних змінних необхідно скоординувати в просторі та часі. Дослідницькі інфраструктури повинні будуть відповідати встановленим стандартам даних, щоб підвищити сумісність. Це максимізує потенціал для висновку про функціональність окремих видів і сукупностей, а також допоможе розробити індекси функціонального різноманіття, які працюють у часовому та просторовому масштабах. У міру того, як стає доступною більше інформації про ознаки, слід посилювати зусилля зі збирання такої інформації в базах даних ознак [1, с. 2909].

Приблизно одна третина ґрунтів у світі вважається деградованою, тобто їх здатність надавати екосистемні послуги значно зменшена [2]. Основні загрози включають зменшення органічної речовини ґрунту, ерозію, зсуви, забруднення,